

MAYIS
2012

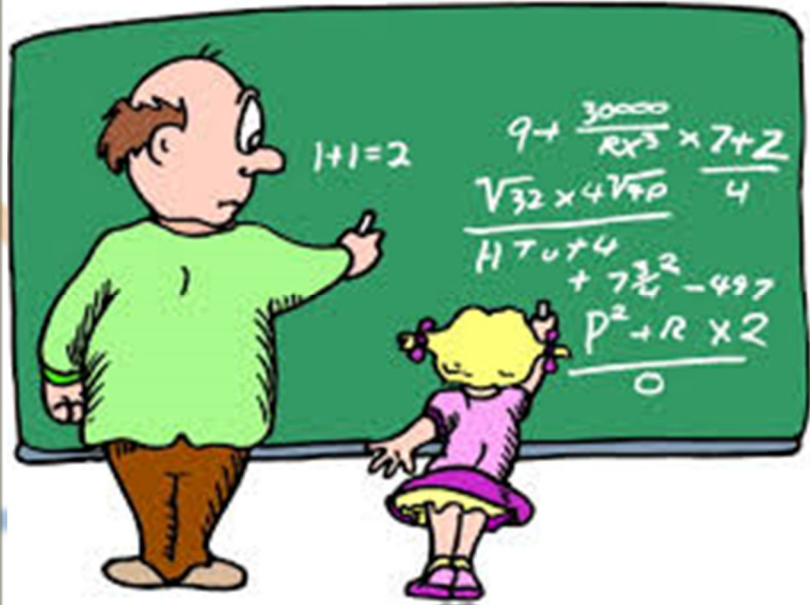
ÜSTÜN ZEKALİ ÇOCUKLAR EĞİTİM PROGRAMI ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME KOMİSYON RAPORU

İÇİNDEKİLER

- 1.Giriş
- 2.Üstün yetenekli çocukların istek ve soruları
- 3.Okul öncesi
- 4.Nasıl bir okul sınıf ortamı
- 5.Nasıl bir müfredat programı
 - a) ÜZÇ Eğitiminde Dikkat Edilecek Noktalar
 - b)Eğitim Liderlerinin Sınıfta Yapması Gerekenler
 - c)Eğitim Liderlerinin Sınıfta Yapmaması Gerekenler
 - d)Farklılaştırılmış Eğitim
 - e)Eğitim Programında olması Gerekenler
- 6.Ders süresi ve sınıf mevcudu
- 7.Eğitim yöntem ve teknikleri
- 8.Sosyal ve duygusal gelişimleri,
- 9.Anne ve babaların eğitimleri
- 10.Psikolojik danışma ve rehberlik
- 11.Ölçme ve değerlendirme
- 12.Sonuç

Hazırlayan:
Recai YILDIRIM
ÜYÇ Koordinatörü

"Uygar dünyada yerimizi korumayı
sağlamlaştırmayı istiyorsak yeteneğin
her zerresine, zekânın her kıvılcımına ve
maharetin en küçük ışığına
bile ihtiyacımız vardır."

GİRİŞ

Bu rapor, üstün zekâlı öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerini araştırarak konuya olan ilgi ve duyarlılığı artırmak, 4+4+4 eğitim modeli nedeniyle yeniden düzenlenecek olan yönetmelik ve geliştirilecek eğitim programlarına katkıda bulunmak amacıyla ÜYÇ (Üstün Yetenekli Çocuklar) Koordinatörü olarak tarafımdan hazırlanmış ve ilgililere sunulmuştur.

Raporumuz, özellikle: üstün zekâlılar üzerinde düşünme, tartışma ve araştırma olanakları sağlayacağı; var olan eğitim uygulamaları hakkında doğru ve geleceğe yönelik değerlendirmeler yapılmasına olanak sağlayacağına inandığımız program ve müfredat geliştirme çalışmalarına, burada belirtilen ayrıntılardan yararlanılacağı umudu ile hazırlanmıştır.

Araştırmalarımızda, Üstün zekâlıların eğitiminin tarihinde ülkemizin ayrı bir yeri olduğunu. Dünyanın belki de ilk sistemli ve en uzun süreli üstün zekalı ve yetenekliler eğitimini **Osmanlı İmparatorluğu Enderun** okuluyla gerçekleştirdiğini, bu uygulamanın ülkelere katkısını sezinleyen batılı ülkelere özellikle Fransa'nın bu uygulamayı model olarak başarıyla uygulamasına karşın, ülkemizde bir ilerleme olmadığını gördük.

Cumhuriyet döneminde ise 1948 ve 1956'da üstünlerin eğitimiyle ilgili yasal düzenlemeler yapıldığını. 1960'lı yıllarda okullarda değişik eğitim modelleri denendiğini. 1990'lı yıllardan itibaren konunun yeniden ele alındığını görmeye beraber sistemli ve köklü bir çözümün üretilmediğini, günümüzde üstün zekâlılar eğitimiyle ilgili en yaygın uygulama olan Bilim ve Sanat Merkezleri ile ihtiyaca cevap vermenin yetersizliğini bir kez daha anlamış olduk.

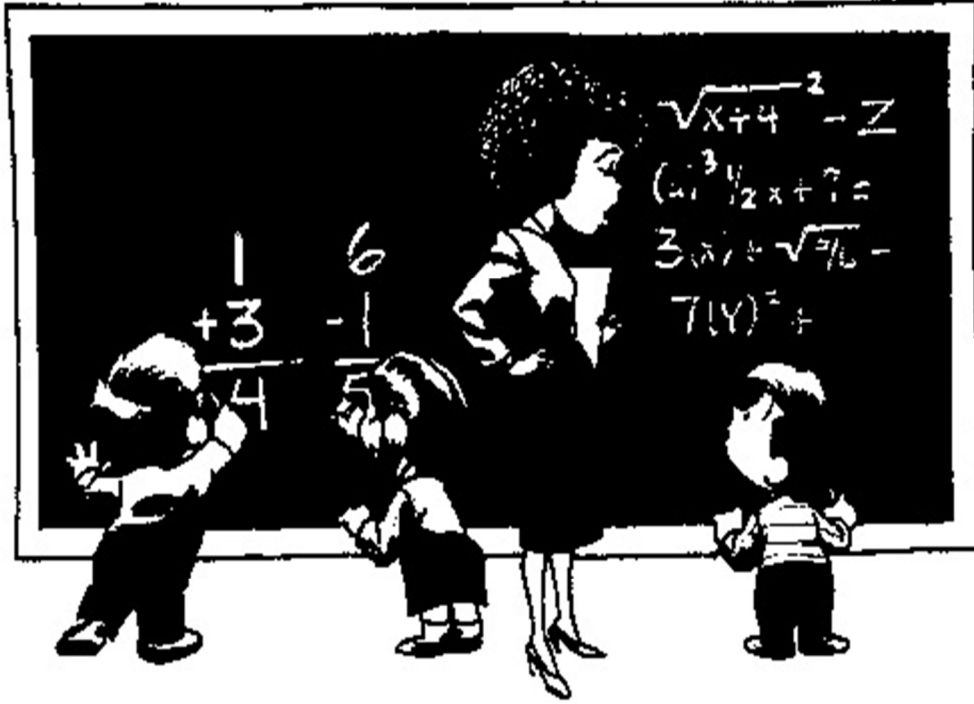
Hiçbir kimse onları, toplumun en önemli güç kaynağı olduğunu görmezlikten gelip inkâr edemez. Üstün zekâlılar değişik alanlarda birlikte oldukları bireyleri yönetecek ve toplumun mutluluğu ve esenliği için çağdaş uygarlığı yaratacak üstün beyin gücüne sahiptirler. Bu nedenle onları kendi yeteneklerini geliştirecek ve üretici etkinliklerde kullanmaya güçlü kılacak şekilde eğitilmelidirler. Bu durum ait oldukları toplumun sürekli gelişmesi için son derece önemli bir süreçtir.

"Herkesin bildiği gibi bilim adamları çok erken yaşlarda kariyerlerinde zirveye ulaşırlar ve Doktor Enes'te gerçekten çok gençler arasında."

Ancak onların eğitiminin güç ve zor olmasına ek olarak onlar için günün koşullarına uygun bir eğitim sistemi henüz tam olarak düzenlenememiştir. Bu konuda yapılması gerekenlerin başında onların gizli güçlerini açığa çıkarıp geliştirmek, kendilerine ve ait oldukları topluma yararlı birer insan düzeyine getirilmesi düşüncesini kabul etmektir. Daha sonraki aşama ise, bu çocukların uygun teknik ve yöntemlerle tanınması ve erken uygun eğitime alınmalarıdır. Böylece onların sosyal bütünleşmesi sağlanarak üretken ve yararlı bireyler durumuna getirilebilir.

Bugün bu çocuklar için gerekli olan eğitim ortamları ve önlemleri hazırlanmazsa ülke geleceği tehlikeye atılmış olacaktır. Çünkü bugünün gençleri yarının yetişkinleri olacağından, onlar için şimdiden uygulanacak olan eğitim ve yapılacak yatırım, boşa harcanmamış olacaktır. Bu gençler, gelecekte, ülkeyi çağdaş uygarlık düzeyine taşıyacak her tür yenilik, buluş ve ilerlemeleri yapabileceklerdir. Onlar geleceğin araştırmacıları, yaratıcı sanatçıları, teknik elemanları ve bilim adamları, toplum liderleri olacaklardır. Bu çocuklara olağan çocuklara uygulanandan farklı eğitim uygulamak, yeni yollar bulmak için harcanacak çaba genel eğitime katkıda bulunacak ve genel eğitimin niteliğini artıracaktır.

"Sana kaç kere bilmeden gerekenden fazlasını okumaman gerektiğini söylemeliyim."

Durum böyle olmasına karşın, maalesef üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar okullarda genelde karşılanmayan gereksinimleri nedeniyle, normal sınıf etkinliklerinde yüksek düzeyde kırıklık yaşarlar. **Sonuç olarak da bu tür çocuklar geleneksel okullarda ve normal sınıflarda, çok soru sormaları, kuralları, yöntemleri sorgulamaları ve çalışmalarını herkesten önce bitirmeleri nedeniyle, problemleri bir çocuk durumuna gelirler, çünkü üstün zekâlı öğrenciler eğitim ve öğrenim açısından farklı özelliklere sahip oldukları için, farklılaştırılmış bir müfredat programı gereksinimi içindedirler.** Bu nedenle, farklı özellikler gösteren üstün zekâlı öğrencilere farklılaştırılmış eğitim olanaklarını sunmayı reddetmek, ne demokrasi ile ne de insan haklarıyla bağdaşmaktadır.

Üstün zekâlı öğrencilerin eğitim ve öğrenimi açısından farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle, farklılaştırılmış bir müfredat programı gereksinimi içinde bulunduğumuz gerçeğinden hareketle, farklı özellikler gösteren üstün zekâlı öğrencilere farklılaştırılmış eğitim verilmesi ile ilgili görüş ve öneriler aşağıda sıralanmıştır.

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN İSTEK VE SORUNLARI

Üstün zekâlı çocukların istek ve ihtiyaçları, şu şekilde sıralanabilir:

Üstün zekâlı çocuklar, ebeveynleri tarafından seilmelerinin nedeni olarak başarılı ve yetenekli olmalarını görürler. Bu nedenle de sürekli başarılı ve en iyi olma kaygısı taşırlar ki bu durum, kendilerinde huzursuzluk ve güvensizlik yaratır.

Üstün zekâlı çocuklar, öğrenim hayatları süresince, yeteneklerinden yararlanabilecekleri ve kendilerini gösterebilecekleri bir eğitim modeliyle karşılaşamazlar ve gerek ailesi gerekse çevresi tarafından desteklenmezlerse, onların geliştirme imkânı bulamadıkları yeteneklerinden hiçbir zaman yararlanamama gibi bir riskle karşılaşmamız mümkündür. Bu riskle karşılaşmamak ve yeteneklerinin atıl duruma düşmemesi için öğrencilerin, erken tanılanmaya ihtiyaçları vardır. Erken tanılama, çocuğun yeteneklerini geliştirebileceği bir eğitim modeliyle eğitim görme şansını arttıracak; böylece de yeteneklerinin atıl duruma düşmesinin önüne geçildiği gibi ileride ortaya koyacağı bilimsel ve sanatsal ürünlerin önü de açılacaktır.

Üstün zekâlı çocuk, bir bütün olarak değerlendirilmeye; yetenekli olduğu alanların dışında da özellikleri ve fiziksel, duygusal, toplumsal ihtiyaçları olduğunun bilinmesine ihtiyaç duyar. Unutulmamalıdır ki, üstün zekâlı olsa da, sonuç itibariyle o bir çocuktur ve ihtiyaçları, diğer çocukların ihtiyaçları ile aynıdır.

Her çocuk gibi, üstün zekâlı çocuklar da fiziksel aktivitelerle ilgilenmeye ihtiyaç duyarlar. Üstün zekâlı çocuklara da diğer çocuklara sağlandığı gibi; koşmak, zıplamak, atlamak, tırmanmak gibi basit eylemlerden salıncakta sallanmak, tahterevalliyeye binmek, top oynamak, bisiklete binmek gibi oyunlara ve futbol, basketbol, voleybol, yüzme gibi sportif faaliyetlere kadar pek çok fiziksel etkinlikle diğer çocuklarla birlikteyken ilgilenebilme imkânı sağlanmalıdır.

"Can şunda oynayamaz ama belki seni bowling ve piyano dersi arasında biyere sıkıştırabilir."

Üstün zekâlı çocukların yeteneklerini geliştirebilmelerine yönelik verilecek eğitimin yanı sıra, kendilerine uygun imkânların sağlanmasına da ihtiyaçları vardır. Örneğin okul öncesi çağıdaki üstün zekâlı bir çocuğun yeteneklerini geliştirebilmesine ortam ve imkân sağlamanın yolu, onun anaokuluna gitmesini sağlamaktır. Çocuk, anaokulunda yeteneklerini gösterebileceği ve fiziksel gücünü ortaya koyabileceği çeşitli etkinlikler ve imkânlarla karşılaşır.

Üstün zekâlı çocuklar, farklı yaş gruplarından ve farklı sınıflara devam eden, kendileriyle benzer özelliklere ve yeteneklere sahip çocuklarla iletişim kurmaya ihtiyaç duyarlar; bu nedenle onlara, okullarındaki sınıf ve kulüp çalışmalarına katılma imkânları sağlanmalıdır.

Üstün zekâlı çocuklar, el becerisi gerektiren bazı etkinliklerde, özellikle de yazı yazmada pek başarılı değildirler. Bunun nedeni, düşüncelerini yazıya aktarmada, sabırsız ve aceleci davranmalarıdır.

Üstün zekâlı çocuklar, daha fazla bilgiye ulaşabilmek için okul kütüphanesindeki kaynak çeşitliliğine ihtiyaç duyarlar.

Üstün zekâlı çocuklar, sürekli benzer faaliyetlerde bulunmaktan hoşlanmazlar ve bu konuda tepkilerini sık sık dile getirirler; bu nedenle onların yeteneklerini ortaya koyabilecekleri ve geliştirebilecekleri farklı etkinliklerle ilgilenmeye ihtiyaçları vardır. Ailelerin bu farklılıkları kendilerine sağlamaları konusunda duyarlı davranmaları gerekir. Örneğin çocuğa alınacak kitapların, okuldaki kitaplardan farklı seçilmesi gibi.

Üstün zekâlı çocuklar, okuldaki derslerini fazla çaba harcamaksızın takip edebildikleri için, öğrenim hayatları boyunca uzun süreli, düzenli ve planlı ders çalışma alışkanlığı kazanamazlar. Bu nedenle, onların eğitim yaşantılarının başından itibaren uzun süreli, düzenli ve planlı çalışma alışkanlığını kazanma konusunda rehberliğe ihtiyaçları vardır.

Üstün zekâlı çocuklar, zamanın sınırlandırıldığı çalışmalarda verim ve başarı elde edemezler; bu nedenle çalışmalarında sınırsız zamana ihtiyaç duyarlar.

Üstün zekâlı çocuklar, kendilerini geliştirebilecekleri, yeteneklerini sergileyebilecekleri, görüşlerine önem veren, çabalarını dikkate alan ve düşüncelerini uygulama fırsatı bulabilecekleri fiziksel ortam ve koşullara sahip bir okulda eğitim almaya ihtiyaç duyarlar.

"Bu gerçekten harika bir çizim Sophie. Hadi şimdi annenin kafası büyük yuvarlak bir balona benzeyen bir resim çizmeyi dene."

Üstün zekâlı çocuklar, kendilerini en iyi şekilde tanıyan, çabalarını destekleyen, kendilerine her konuda ve her zaman yardımcı-rehber olan, çalışmalarında gereken bilgiyi en etkili-kalıcı şekilde verebilen ve elde edilen bilgiyi deneme imkânı tanıyan, öğretim programlarında ilgi ve özelliklerine uygun değişiklikler yapabilen; hatta gerekirse yeni program geliştirebilen öğretmenlere ihtiyaç duyarlar.

Üstün zekâlı çocuklara, özelliklerine uygun eğitim programı doğrultusunda eğitim verilmelidir. Onlara uygulanacak programın en önemli özelliği, çocukların yeteneklerini geliştirebilmeleri ve sergileyebilmelerine imkân sağlayacak farklı ve çok sayıda alternatif sunabilmesidir. Bu özelliğe sahip bir programla eğitim alan çocuğun benlik algısının gelişmesi ve çevreden aldığı güçlü uyaranlarla harekete geçmesi de kolaylaşacaktır. Faydalı olduğunu hisseden ve takdir görerek desteklenen çocuğun bu motivasyonla bilgi, beceri, deneyim ve yeteneklerini daha iyi kullanması sonucunda, kendisine ve içinde yaşadığı topluma daha çok fayda sağlaması da mümkün olacaktır.

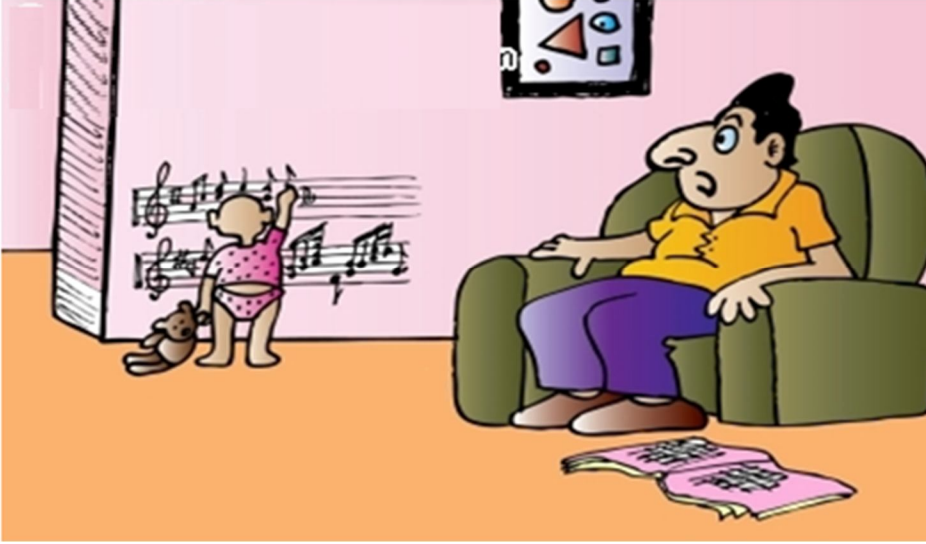
Üstün zekâlı çocuklar, kesin kurallara bağlı programlardan ziyade, birbirleriyle ilişkili konular arasında bağlantı kurulmasına fırsat veren; yan konuları da işlemeye ve ayrıntılara inilerek konunun zenginleştirmesine elverişli programlara ihtiyaç duyarlar.

Üstün zekâlı çocuklar için hazırlanacak programların araştırma, inceleme, gezi, deney ve gözlem yapmaya ve soyut düşünmeye yönelik hazırlanması gerekmektedir.

Üstün zekâlı çocuklar, bilgiyi, öğrenmenin başlangıç aşamasında kısa ve öz, gelişme aşamasında ise ayrıntılı olarak elde etmeye ihtiyaç duyarlar. Ayrıntılı bilgilere ulaşırken de, hazır bilgi sunulmasından ziyade, kendilerine bilgiyi araştırma, deneme ve geliştirme imkânları tanınmasını tercih ederler.

Üstün yetenekli çocukların okul öncesinden başlayarak temel eğitim sürecini kapsayan döneme ait istekleri ve eğitim hayatlarında karşılaştıkları sorunların çözümü ile ilgili olarak;

OKUL ÖNCESİ

Bireyler doğuştan getirdikleri bireysel farklılıkları nedeniyle her bireyin öğrenme süreci farklıdır. Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak gruplar oluşturulabilir. Zeka alanlarına yönelik testler uygulandığında sahip olunan zeka yapılarına göre eğitim öğretim ortamları düzenlenmelidir. Olağanüstü zekaya sahip olan bireyler her toplumda mevcuttur. Aile tarafından ya da eğitim öğretim ortamında fark edildiklerinde bu bireyler için uygun eğitim ve öğretim alanları düzenlendiğinde yaşamlarını kaliteli ve sosyal bir varlık olarak sürdürebilirler.

Farklı ve özel bir eğitime ihtiyacı olan bu bireyler en çok desteklenmesi gereken alan olan sosyal ve duygusal zekâlarına ağırlık verilmelidir. Tüm programların düzeni değerler eğitimi çatısı altında yapılmalıdır. Bireysel farklılıkların üstünde bir farklılığa sahip olmalarından kaynaklanan bir topluluğa ait olma ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda içe dönme ya da davranış bozukluğuna neden olacak duygu durum bozukluklarına neden olduğu gözlemlenmektedir.

İstatistiklere bakıldığında iki düşünce söz konusudur. Birinci düşünce şekli bu çocukların ayrı eğitim almaları ikinci bir düşüncede şeklide karma bir eğitim almaları doğrudur. Her iki düşünce yapısını dikkate alacak olursak okul öncesi dönemde ortak etkinlik alanlarının zorunluluğu kapsamında bu öğrencilerin sosyalleşmesi ve akademik anlamda kendilerini rahat bir şekilde ifade edebileceklerdir.

1.Üstün yetenekli çocukların sınıf düzeni laboratuvar olarak hazırlanmalıdır. Öğrenciler yaparak yaşarak öğrenme süreçlerini anında gerçekleştirecekleri düzen içerisinde olmalıdırlar. Eğitim öğretim etkinlikleri sınıfın doğal atmosferine göre düzenlenmeli zenginleştirilmiş program uygulanmalı ve esnek olmalıdır.

2.Kesin ve net çizgilerin dışında özgün ve yaratıcılıklarını destekleyecek yöntem ve teknikler seçilmelidir.Beyin fırtınası tekniği projeler tasarlanacak biçimde düzenlenmelidir.

3. Her çocuğun düşüncesi kayıt altına alınmalıdır. Somut ve özgün ürünlerini ortaya çıkarabilecekleri laboratuvar ortamları oluşturulmalıdır.

4.Yaratıcı drama çalışmaları ile etkinlikler zenginleştirilmelidir. Yaratıcı dramanın bir öğrenme yolu olarak en önemli özelliği zihinsel, sosyal ve psikomotor yeteneklerle bütünleşmiş olmasıdır. Her öğrenme şeklinde bulunan pek çok beceri, yaratıcı dramaya katılım yoluyla elde edilir. Yaratıcı drama etkinliklerinde çocuk diğerleriyle birlikte düşünür, hisseder ve hareket eder. Yaratıcı dramada oyun diye isimlendirilebilen hayal gücüne dayanan yapının oluşması söz konusudur. Bu oyun, çocuğun kendi yaşantılarından yaratılabileceği gibi çocuk hikayeleri de kullanılabilir. Yaratıcı drama hem zihinsel hem de kişilik özelliklerinin oluşturulmasında temel eğitim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Drama yoluyla çocuk, kendi yaşantılarından yola çıkarak daha büyük keşifler yapar. Drama etkinliklerine aktif olarak katılarak yeni ve farklı öğrenme yolları bulur. Yaratıcı dramaya katılım yoluyla çocuk dil ve iletişim becerilerini, problem çözme becerisini ve yaratıcılığını geliştirir, olumlu benlik tasarımı, sosyal açıklık, sempati oluşur, değer ve tutumları anlayabilir.

Yaratıcı Drama Etkinlikleri

Yaratıcı drama etkinliklerinin özüne bakıldığında değişik oyun biçimleri olduğu görülmektedir. Fakat önemli olan bu oyunları özel yetenekli çocukların eğitim amaçlarına uygun düzenleyebilmektir.

a.Hareket çalışmaları: Erken yaşlarda çocuk kendi yaşantıları ve hareketleriyle öğrenir. Bu öğrenme yolu da çocuğun vücudunu tanıması ve vücut parçalarının görevlerini ve işlevlerini keşfetmesiyle mümkün olur. Çocuğun hareketleri sık sık tekrarlanması, yaparak öğrenmesi bakımından gereklidir.

b. Pantomim çalışmaları: Çocukların sözcük kullanmadan fikirlerini

hareketler, mimikler ve bazen de sesler ilave ederek ifade etmesi gözlem yeteneklerinin artmasına ve çevresindeki kişilerin hareketlerine daha duyarlı olmalarına imkan verir. Ayrıca pandomim ortamı içinde geçmiş yaşantılarını hatırlamak için dikkatlerini yoğunlaştırırlar, gördükleri bilgiyi anımsamaya çalışırlar ve zihinsel olarak bütün bunları resimleyip şekillendirirler.

c. Rol oynama ve doğaçlama çalışmaları: Bu tip bir çalışmada özel yetenekli çocuk, içinde yaşadığı toplumu ve o toplumu oluşturan bireylerin rollerini tanır. Karakterlerin farklı özelliklerini ortaya çıkarır ve onları canlandırır, olaya bazen mizah katar. Zaten şakacılık, çocuğun yapısında olan bir özelliktir ve bu tip çalışmalarla kendiliğinden bu ortaya çıkar.

ç. Dramatizasyon çalışmaları: Dramatizasyonda çocuk bir hikaye içinde sunulan olay ve durumları oynar. Oynarken de hikayenin nasıl gelişeceğine veya biteceğine kendileri karar verirler. Böylece her seferinde değişik bir gelişme ve sondan söz edilebilir. Kuklalarla yapılan dramatizasyon çalışmaları ise çocukların hayal gücünü kullanmalarını sağlar, dinleme ve iletişim becerilerini geliştirir.

5.Programın içerisinde bilim insanların yaşantılarına yönelik , fen ve doğa etkinliklerinin canlıların yaşamlarını inceleyecek zorunlu süreli etkinlik programı basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmelidir.

6.Üstün yetenekli çocuk olmaları çabuk ve hızlı öğrenmeleri nedeniyle ilgilerinin dışında kalan durumlarda odaklanmalarında zorluk yaşaya bilmektedirler.

7.Programın içersinde odaklanma çalışmaları olmalıdır.Çocukların sağ ve sol beyin egzersizi beden jimnastiği Brain Gym her sabah zorunlu çalışma olarak programda yer almalıdır.

NASIL BİR OKUL VE SINIF ORTAMI

Özel yetenekli çocuklar için uygun eğitim ortamı sağlanamaz ise yeteneklerini geliştiremez ve kullanamazlar.

Üstün Zekalı Öğrencilerin ister devlet okulunda ister özel bir okulda olsun, özel bir sınıfta eğitim görmelerinin yararlı olacağı inancındayız. Özel sınıflar; belirli sayıda üstün zekâlı ya da üstün yetenekli çocuklar için okulumuzda olduğu gibi özel eğitim sınıflarına benzer olarak kurulan sınıflardır. Üstün zekâlı olduğu tarama ve incelemelerle ortaya çıkarılan ve kanıtlanan öğrencilerin okulumuzdaki gibi bir araya getirildikleri sınıflara **özel sınıflar** denilmektedir.

Özel yetenekli çocuklar için uygun eğitim ortamı sağlanamaz ise yeteneklerini geliştiremez ve kullanamazlar.

Özel sınıf ortamıyla;

- Programdaki bütün çocuklar homojen bir grup oluşturduğu için en üst düzeyde öğrencilerin birbirlerini desteklemelerini ve yarışmalarını sağlar.
- Tek başına olma duygusunu azaltır.
- Çeşitli alanlarda genişlemesine ve derinliğine öğrenme gereksinmelerini karşılayacak özel donanımlara olanak sağlar.
- Üstün zekalı çocukların eğitimi için özel olarak seçilmiş ve yetiştirilmiş öğretmenler sağlanır.
- Çocukların yetenekleri yönünde ve düzeyinde gelişimleri sağlanabilir.
- Eğitsel gereksinmelerini karşılayacak, özel olarak geliştirilmiş programlar ve özel yetiştirilmiş öğretmenlerin kullanılması.
- Benzeri olan çocuklarla yakın etkileşim ve yarışma içinde olarak daha üst düzeyde derinlemesine proje ve grup çalışmalarını olanaklı kılması.
- Kendi yetenek ve yeterliklerinin hızına göre daha üst düzeydeki programlarda ilerlemelerini olanaklı kılarak kendilerini geliştirmelerini sağlaması.
- Öğrencinin bireysel çalışmasına olanak tanınması.

Sakıncalarını gidermek içinse;

a. Üstün zekalı çocukların, diğer çocuklarla etkileşimde bulunmalarını, toplumla bütünleşmelerini sağlamak için sosyal ve bedensel etkinliklerde birlikte olmaları, çocukların ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak hazırlanacak bir programla sağlanır.

b. Bu sınıflarda görev alacak öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özellikleri, eğitim programları ve yöntemleri konularında gerçekleştirilen hizmet içi eğitim programlarına katılmalarına özen gösterilir.

c. Üstün yetenekli çocukların ders dışı etkinliklere ihtiyaçları vardır. Bu nedenle fikir ve proje üretebilecekleri, sanat ya da spor etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri düzenlemeler yapılmaya çalışılmalıdır. Bu konuda imkânlar ölçüsünde ve ilgileri doğrultusunda kulüp ya da kurslar (astronomi, resim, dil, müzik, denizcilik, bilgisayar programcılığı, binicilik, su sporları vb.) açılarak yararlanmaları sağlanmalı,

ç. Köşeler fırsat yaratmalı, sınıfın her köşesi farklı işlevsellikte düzenlenmeli. Ancak bunlar da olabildiğince, sabit olmamalı değişkenlik olabilmeli. (Sınıfın bir köşesi yazı tahtası, akıllı tahta ve masa sandalye ile düzenlenirken diğer köşesi okuma kitaplarının, koltukların bulunduğu okuma köşesi, başka bir köşe ayaklı tahta (keçeli kalemle yazılan), bir diğer köşe ise maskaların değişik karikatür ve tablolarından, kostümlerden oluşmalı.

d. Sınıf donanımında kullanılan araç gereçler, sade ve modüler tarzda olmalı. Öğrencinin düzen kurmasına tasarlamasına fırsat tanınmalı. (sök tak)

e. Sınıfta mutlaka satranç- go - çin daması gibi oyun köşesi bulunmalı.

f. Her gün mutlaka en az bir blok ders olmalı. (Ders süresi içinde konu işleme, görsel destek, drama, grup etkinliği bütünlüğünü sağlayabilmek için)

g. Üstün yetenekli öğrenciler, araştırma ve bağımsızlığın teşvik edildiği, algıların açık olduğu, yargısız, öğrenci merkezli, çeşitli materyallerle, fiziki hareket bulunan, karmaşık, okul hayatıyla dış dünyayı bağlayan bir ortamda en iyi öğrenirler. Öğretmenlerin, bu çocukların sorgulayabilecekleri, bağımsız şekilde hareket edebilecekleri, tümüyle yaratıcılıklarını kullanabilecekleri bir sınıf ortamı oluşturmaları gerekir.

NASIL BİR MÜFREDAT VE PROGRAM

Farklı özellikler gösteren üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygulanacak öğretim programının da eğitim gereksinmelerini karşılayacak şekilde farklılaştırılması gerekir. Bu bağlamda dikkate alınması gereken bazı prensipler aşağıdaki gibidir:

İçerik bir birinden bağımsız üniteler yerine, geniş kapsamlı tartışma konuları, temalar veya sorunlara dayandırılmalıdır.

Çeşitli disiplinler çalışma alanıyla bütünleşmeli, yani işlenen konu tarih, coğrafya, Türkçe, matematik, müzik, resim vb. gibi çeşitli disiplinler açısından ele alınmalıdır.

Çalışma alanı içinde kapsamlı ve birbiriyle ilişkili deneyimler sunulmalıdır. Araya birbirinden bağımsız materyal parçalarını eklemekten kaçınılmalıdır.

Öğrencinin ilgi alanı dikkate alınmalı, öğrenci tarafından seçilmiş konunun derinlemesine öğrenimine imkân sağlanmalıdır. Bu amaçla, sınıfın dışındaki kaynaklardan yararlanmalıdır.

Üstün öğrencilerde sıklıkla rastlanan bağımsız çalışma eğiliminin sağlıklı bir şekilde işlerlik göstermesi için bağımsız çalışma becerileri geliştirilmelidir.

Bilgi yükü yerine, bilgi kazanma süreçlerine önem verilmelidir. Araştırmacılık, keşif, inceleme ile karmaşık ve soyut düşünme üzerinde durulmalı, analiz, sentez, değerlendirme yapma gibi yüksek düzeyli düşünme becerilerinin geliştirilmesine çalışılmalıdır. Yaratıcılığın geliştirilmesine de ayrıca önem verilmelidir. Öğrencileri sorunlara yeni çözümler geliştiren üretken bireyler haline getirmek üstünlerin eğitim ve öğretiminde başlıca amaçlardan biri olmalıdır.

Açık uçlu görevlerde yoğunlaşmalıdır.

Öğrencilerde araştırma beceri ve yöntemleri geliştirilmelidir.

Öğrencinin kendi hakkında bilgi sahibi olması, yani yeteneklerini fark edip kullanması, kendi kendini yönlendirmesi, kendi ile diğerleri arasındaki benzerlik ve ayrılıkları hoşgörüyle değerlendirmesi konularında gelişmesi teşvik edilmelidir. **Görüldüğü gibi, öğrenciden üstünlüğünü saklamak yerine, iç disiplin kazanmasına destek olmak açısından kendini artı ve eksi yönleriyle tanınmasına yardımcı olunmalıdır. Bu noktada, yüksek Zekâ Bölümüne sahip olmanın kendisine bir imtiyaz sağlamadığı, bunu her hangi bir özelliği gibi ele alması gerektiği ve aynı derecede öneme sahip daha birçok özelliğin olduğu konularında da bilinçlenmesi sağlanmalıdır.**

Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Dikkat Edilecek Noktalar

- a. Özel yetenekli çocuk bireysel olarak sistemli bir şekilde gözlenmeli, ilgileri ve ihtiyaçları mümkün olduğunca gerçekçi düzeyde saptanarak karşılanmalıdır.
- b. **Sınıf programında ve uygulamalarda özel yetenekli çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler çocukların düzenli sınıf programının ilerisine geçmesini sağlamalıdır. Program üst sınıf kazanımlarıyla dik olarak ve farklı alanlarda yatay olarak (Astronomi, ikinci yabancı dil, fen bilimleri vb.) zenginleştirilmelidir.**
- c. Çocukların potansiyellerini tam olarak kullanmalarına fırsat tanıyacak uygulamalar ve çevresel düzenlemeler yapılmalıdır.
- ç. Programın amaç ve uygulamaları çocuğun düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmalıdır.
- d. Eğitimde bireyselleştirmeye önem verilmelidir. Grup etkinliklerinde mutlaka özel yetenekli çocuğun düzeyine uygun sorular sorma, düşüncelerini ve bulduğu çözüm önerilerini açıklama fırsatları verilmelidir.
- e. Özel yetenekli çocukların sordukları soruları derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde cevaplandırılmalıdır.
- f. Özel yetenekli çocuklar tüm gelişim alanlarında aynı düzeyde gelişme göstermeyebilirler. Çocuğun yetenekli olduğu alanın dikkate alınması özgüvenini artıracaktır.
- g. Yetişkinler bu çocukların geliştirdikleri ürünlerini (resim, hareket, düşünce veya orijinal bir yapı) ortaya koymalarına ya da sergilemelerine olanak tanınmalıdır. Bu çabalar mutlaka ödüllendirilmelidir.
- ğ. Özel yetenekli çocuk normal gelişim gösteren çocuklarla olduğu kadar, ilgileri ve ihtiyaçları yönünden kendine benzeyen özel yeteneklilerle de iletişim kurma ihtiyacı içinde olduğundan her iki çocuk grubuyla da değişik zamanlarda bir araya gelebilmelidir. Çocuk kendisi gibi yeteneklilerle bir arada olduğu zamanlarda kendisini "farklı" bir kişi olarak hissetmeyip kendine güven duygusunu geliştirebilir. Ayrıca yeteneğine ilişkin ortak yönleri paylaşmak, çocuğa haz vererek duygusal yönden rahatlamasını sağlayacaktır.
- h. Özel yetenekli çocukların üstünlüklerini belirgin bir şekilde abartmak, bu çocukları hep ön planda tutmak vb. yaklaşımlar sınıftaki diğer çocukların onlara

karşı düşmanlık, kıskançlık gibi olumsuz duygular geliştirmesine ve grup dışına itmelerine neden olabilir. Bu nedenle eğitimcilerin, çocuklar arasındaki iletişimin ve arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesine olanak tanıyacak bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir.

1. Bazı durumlarda özel yetenekli çocuklar kendilerinden beklenen performansa uygun başarı düzeyine ulaşamadıklarında bunun nedenleri araştırılmalı ve uygun önlemler alınmalıdır. Başarısızlığın üzerinde durulmaması ve gerekli önlemlerin alınmaması, çocuğun öğrenmekten zevk almasını (ki bu özellik özel yeteneklilerin en önemli özelliklerinden birisidir) engelleyecektir. Okul ortamına karşı ilgisini kaybetmesine neden olabilecektir. Daha ileri aşamalarda ise çocuğun içe kapanarak kendine sosyal yönden izole etmesine yol açabilecektir.

i. Özel yetenekli çocuklar karşılaştıkları problemleri kendilerine özgü yollarla ve kendi kendilerine çözüme eğiliminde olduklarından başa çıkamadıkları durumlarda sorunlarını her zaman dışarıya yansıtmak istemeyebilirler. Bu nedenle özellikle eğitimciler bu çocuklara karşı duyarlı ve uyanık olmalıdır.

j. Eğer özel yetenekli çocuklar için uygun eğitim ortamı sağlanamaz ise bu çocuklar, düzenli sınıf programını başarmak için yeterli performans gösterebilirler ancak asla yeteneklerini geliştiremez ve kullanamazlar. Başarısızlıklarla başa çıkmayı öğrenemezler ve en önemlisi öğrenme isteklerini yitirebilirler. İçine kapanıp kendi dünyalarına çekilebilirler.

k. Okuldan kaçma yolları ararlar, diğer çocuklar ile iletişim kurmada problem yaşarlar.

Üstün Yetenekli Çocukların Olumlu Özellikleri

1. Hızlı ve kolay öğrenirler. Muhakeme ve problem çözme yetenekleri gelişmiştir. İntikal süratleri fazla, idrakleri derindir. İlgisi ve dikkat süreleri uzundur. Hafızaları güçlü olduğu için önemli detay, kavram ve prensipleri unutmazlar.

2. Hayalleri güçlüdür. Sanat dallarında orijinal eserler verirler. Ritim ve hareket kontrolleri gelişmiştir.

3. Merakları üst seviyededir. Çok fazla soru sorarlar. Farklı konularla ilgilenirler. İnsana, hayata ve kainata yakın bir alaka duyarlar.

4. Gözlemlenme güçleri fazladır. Esnek ve sıra dışı düşünürler. Meseleleri farklı perspektiflerden ele alırlar. Mülâhaza daireleri her zaman açıktır.

Yeni fikirlere kapalı kalmazlar. Hemen her an öğrenmeye hazır haldedirler. Gelişmelere rahatlıkla ayak uydurabilirler.

5. Meseleleri sorgular, net bir şekilde düşünür, ilişkileri fark eder ve anlamları idrak ederler.

6. Yetişkinlerle kurdukları iletişimde oldukça olgun bir karakter sergilerler.
7. Çoğu zaman genellemeler yapar ve bunları yeni durumlara tatbik ederler.
8. Mücerret kavramları idrak etme ve bunlar arasındaki ilişkileri tespit etme kabiliyetleri gelişmiştir.
9. Kelime hazineleri çok zengindir. Kelimeleri kolaylıkla ve yerinde kullanırlar.
10. Matematiksel düşünme yetenekleri gelişmiştir.
11. Okumayı çok severler. Yaşıtlarının seviyelerinin üzerindeki eserleri rahatlıkla mütalaa edebilirler.
12. Talimatları kolaylıkla yerine getirirler.
13. İnce bir espri anlayışları vardır.
14. Nesne, kelime veya fikirleri yeni ortamlarda kullanırlar.
15. En iyi olmak için büyük bir istek duyarlar. Kendileri için tespit ettikleri standartlar oldukça yüksektir.
16. Sağduyu ve pratik bilgilerden yararlanırlar.
17. Çoğu faaliyette lider konumundadırlar. Başkalarının sistem ve fikirlerini hemen kabul etmezler. Genellikle kendilerine danışılır. Karar verme esnasında aranılırlar.

Olumsuz Yönleri

1. Rutin ödevlerden çabuk sıkılırlar.
2. İşleri kendi bildikleri gibi yapmak isterler.
3. Sınıfta çok fazla dikkat çekebilirler.
4. Başkalarının göremediği ilişkileri görebilir ve dersin çoğunu sadece bu konuda tartışmaya ayırmak isteyebilirler.
5. Bazen bir projeyi bitirip diğerine başlamayı istemeyebilirler.
6. Ara sıra hayallere dalarlar ve dikkatleri dağılır.
7. Diğer öğrencilerin "sönük" kalmalarına sebep olabilirler.
8. Kendilerine çok da faydalı olmayan esere gereğinden fazla zaman harcayabilirler.
9. Yersiz espriler yapabilirler.

10. Bazen gereğinden fazla yenilikçi olabilirler.
11. Başarısızlıklardan çok çabuk etkilenebilirler.
12. Aşırı derecede otoriter olabilirler.
13. Başkalarının fikirlerine yeterince önem vermeyebilirler.

Nasıl Yardım Edilebilir

Bu çocuklar, genellikle kendilerini yaşıtlarıyla aynı seviyede görmezler. Bir kısmı tecrit edilmişlik veya bir köşeye itilmişlik hissine kapılırlar. İçine kapanıklıkları sebebiyle arkadaş sayıları birkaçı geçmeyebilir. Okullardaki dersler onları sıkabilir. Bunlardan bazıları, yaşıtlarıyla birlikte olabilmek için yeteri kadar başarılı olmak istemeyebilir. Eğer duyguları beslenmezse, toplum dışında kalabilir, hatta suça meyilli hale gelebilirler. Yetişkinler, bu çocukların özel ihtiyaçlarını fark ederlerse, potansiyellerini değerlendirebilmeleri için onlara yardımcı olmalıdırlar. Özel yetenekli çocuklar, birbirleriyle çok etkili ve verimli bir iletişim kurabilmekte, böylelikle anlaşılmaz olma sıkıntısından bir derece kurtulmaktadır. Dolayısıyla bu çocukların katıldıkları ortak proje ve programlar hazırlanabilir.

Tecrübesiz anne babaların evdeki özel yetenekli ve hünerli çocuklarıyla ilgilenmesi hiç de kolay olmaz. Özellikle okul öncesi dönemde böyle bir ebeveyn, yardıma ve rehberliğe muhtaçtır. Ailelerin birbirlerine destek olmaları ve tecrübe aktarımı da ihmal edilmemelidir. Özel yetenekli bir bebek, diğerlerine göre daha az uyur, dolayısıyla daha fazla ilgi ve ihtimama ihtiyaç duyar. Böyle bir durumda anne ve baba her zaman gerekli ilgiyi gösteremeyebilirler. Bu yüzden büyükanne, büyükbaba gibi ailenin diğer fertlerinin de yardımı istenebilir. Bu çocuklar konuşmaya başladıktan sonra sürekli sorular sorar ve kaba bir otorite altına girmek istemezler. "Bunu yapacaksın, çünkü ben öyle istiyorum" şeklinde bir yaklaşım, tesirli olmaz. Çocuklarının sorularına cevap veren ailelerin, onlarla otoriter

ailelere nazaran daha güçlü bir yakınlık kurdukları görülmektedir. Bu çocuklara sabır, alaka ve saygı gösterildiği an, onlar da hürmete riayet ederek karşılık vermektedirler. Çocuklar büyüdüklerinde, aile toplantılarına katılabilirler, böylelikle mesuliyet paylaşma ve tartışma kabiliyetleri gelişir.

Böyle bir ortamda çocuk kendisini söz hakkı olan bir aile ferdi olarak hisseder. Bu arada anlaşmazlıklar ortaya çıkarsa, hissi destek bekleyecekleri unutulmamalıdır.

Kısacası özel yetenekli bir çocuğun yetişmesindeki kilit nokta saygıdır; farklılığına saygı, fikirlerine saygı, hayallerine saygı. Kabiliyetlerin yeşermesi için özel müfredatlar, özel yazılımlar ve spesifik programlar yanında huzurlu, emin ve sıcak bir aile ve okul ortamı da gereklidir.

Bu arada şu hususlara da dikkat çekmekte fayda vardır: İnsanı, bir ilacın kimyasal bileşimini veya bir makinenin üstün özelliklerini tarif ediyor gibi kategorize etmek çok zordur, zira insan doğasındaki kompleksliği unutmamak gerekir. Sözü edilen özellikler bir robotun bilgisayar sisteminde olduğu gibi işlemez insanda. Zaman içinde değişir, oranları artar, azalır. Dinamik bir sistem bulunduğu için unsurlar sabit kalmaz.

Öğretmenin Sınıfta Yapması Gerekenler

1. Daha güç sorular sorması, yeni düşünceler ve kavramlara ilişkin yeni uygulamalar geliştirmesini isteyerek öğrencinin düşüncelerine esneklik kazandırılmalıdır.
2. Sınıf çalışmalarına ilişkin özel araştırma ve inceleme ödevleri vermelidir.
3. Muhakeme yetenekleri normal çocuklardan daha üstündür. Fikirler arasındaki ilişkileri kolaylıkla görüp kavradıklarından sınıfta bu yeteneklerinin gelişmesi için fırsat verilmelidir.
4. Geniş bir kelime hazinesine sahiptirler, bunları kolaylıkla kullandıklarından sınıf içi çalışmalarda bu özelliğin göz önünde tutulması gerekir.
5. İlgilendikleri konularda özel proje geliştirmelerine fırsat tanınması ve bu projeyi sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarına imkân sağlamalıdır.
6. Kendilerine özgü ilgileri olduğundan, grupla olduğu kadar, bireysel çalışmalara da önem verilmelidir.
7. Ders uğraşlarında kuru ve kitaba bağlı bilgilerden çok geniş gözlem, deney ve araştırmalara yer verilmelidir.
8. Eğitsel kol başkanı olmalarına, etkinlikleri planlamalarına ve oyunları yönetmelerine fırsat tanınmalıdır.
9. Öğrenme yetenekleri normallere göre daha üstün olduğundan, müfredat programındaki konular genişliğine ve derinliğine zenginleştirilmelidir.
10. Açık bir biçimde üstün oldukları matematik, fen vb. derslerde daha üst düzey sağlamalıdır. Bu alanlarda daha özgür ve ileri çalışmalarını teşvik edip tekrarlayıcı alıştırmalardan uzak tutmaya çalışmalıdır.
11. Bazı konuların öğretilmesinde öğretmene yardımcı olmaları sağlanmalıdır.
12. Kendi günlük başarıları onları doydurmadığından, okul içi ve okul dışı çeşitli uyumsuzluklar doğabilir. Çocuğu doydurmak, tatmin etmek için ders içi ve ders dışı özel uğraşlara yer verilmelidir.
13. Bu çocuklar için, ana babaları ve okul aile birliği ile ilişki kurup özel ders ya da en yakın üniversitelerden ders alabilmelerini yollarını araştırmalıdır.
14. Yeteneklerinin farkında olmasını sağlamalıdır.
15. Üstün zekâlı öğrenciler yaratıcı yeteneklere sahiptirler. Yaratıcılığın geliştirilmesi için aşağıdaki bilgiler göz önünde bulundurulmalıdır:
16. Bir problem çözümünde, o problemin çözüm yolları ile ilgili, çocuklar tarafından ortaya atılan fikirler üzerinde kritik yapılmamalıdır.
17. İleri sürdükleri fikirlerin acayıpliği hoş karşılanmalıdır.
18. Ortaya atılan fikirlerin çoğunda yarar vardır.
19. Problemlere karşı öğrencilerin duyguları etkili hale getirilmelidir (Eğer tüm dünyadaki insanlar üç parmaklı olsalardı, ne olurdu? gibi).
20. Fikir akıcılığı teşvik edilmelidir (Bir tuğlanın çeşitli kullanım yerlerini açıklayın.) gibi.
21. Orijinal fikirleri teşvik edilmelidir.
22. Problemlerin değişik yollarla çözümüne fırsat verilmeli ve zemin

hazırlanmalıdır.

Öğretmenin Sınıfta Yapmaması Gerekenler

1. Özel yetenekli çocuklara aynı konuda çok uzun ödevler vermemelidir.
2. Üstün zekâlı çocuklar, normal zekâyâ sahip çocuklardan daha süratli öğrendiklerinden, derslerde gereksiz tekrarlardan kaçınmalıdır.
3. Alışılmışın dışındaki görüşlerini reddetmemelidir.
4. Zamanlarının boşa harcanmasına neden olmamalıdır.
5. Angarya niteliğinde görevler vermemelidir.
6. Belirli bir uğraşın belirli zaman limitleri içerisinde bitirilmesi zorunluluğunu belirtmemelidir.
7. Yanlışlarından dolayı öğrencileri azarlamamalıdır.
8. Gözlem, araştırma ve deneylerin gereksizliğine inanılmamalı, bu çalışmalarını sınıf uğraşlarında önemsemelidir.
9. Öğrencileri bir şeyi olduğu gibi kopya etmeye teşvik etmemelidir.
10. Yapılan işte ve ödevlerde gereğinden fazla şekilcilik ve özeni üzerinde durmamalıdır.
11. Akademik konular için, resim-iş, beden eğitimi ve müzik gibi dersleri feda etmemelidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların büyük çoğunluğu yüksek enerjiye sahiptir. Bunlar yerlerinde duramaz, sürekli yenilik ve hareket isterler. Normal çocuklardan çok farklı niteliklere sahiptirler. Bu nedenle de normal sınıf ortamında çeşitli olumsuzluklara neden olabilirler. Bunlar şu sebeplerden kaynaklanabilir:

1. Bu çocukların bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri aynı yaştaki ortalama öğrencilerin hayli ötesinde olduğundan ihtiyaçları karşılanmazsa çabuk sıkılarak sınıfta huzursuz davranışlar gösterebilirler.
2. Bilgi, ilgi ve beceri düzeyleri yüksek olduğundan sınıfları ve yaşlarından daha yüksek düzeydeki konularla ilgili soru sorabilirler.
3. Herhangi bir konu işlenirken yanlışı bulma, eleştiri, itiraz gibi tepkiler vermeleri olağandır.
4. Konuşmayı sevdiklerinden gerek ders dışında küme tartışmalarında, gerekse ders esnasında sınıfın yönetimini ve konuşma düzenini sağlamak oldukça zordur.
5. Normal çocuklar için yapılan sınıf içi tekrarlar bu tip çocukları doyurmaz. Onlar için can sıkıcı bir hal alır.
6. Üstün zekâlı çocuklar az bir gayretle sınıf seviyesinin üstünde bir başarı gösterdiklerinden kendi kapasiteleri oranında çalışma zorunluluğu duymaz, çaba göstermez ve tembel kalırlar.
7. Bazı durumlarda yaptıkları tepkiler “garip, anormal veya tuhaf” görülebilir. Gerçekte bu durum, yaşlarının hayli ötesinde bir algılama ve değerlendirme gücünün sonucu olabilir. Einstein’ın altı yaşındayken geçit töreninde gördüğü askerlere bakarak, “Bunlar gibi makine olmak istemiyorum.” diye ağlaması gibi.

8. İmgesel etkinlikleri güçlüdür. Bunun sonucu olarak imgesel yaşantılarını gerçek yaşantıları ile karşılaştırabilmeleri olağandır. Bu durumda hem gerçeği hayalden ayırabilmeleri hem de imgelerini öncelikle yaratıcı etkinliklerde kullanmaları için gerekli rehberlik yapılmalıdır.

Yukarıda belirtilen hususları dikkate alarak düzenlenmiş sınıf ortamlarında üstün zekâlı ve özel yetenekli çocukların etkin bir öğrenme yaşantısı kazanabilmeleri için çoklu zekâ kuramına dayalı öğretim stratejilerinin uygulanması gerekmektedir.

Üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda yapılmış çeşitli araştırmalar vardır. Bu araştırmalar sonucunda üstün zekâlı çocukların belirlediği en önemli öğretmen yeterliklerinin ilk onu aşağıda sıralanmıştır.

- **Öğrenmeyle ilgili ve yeterli olma**
- **Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma**
- **Adil ve tarafsız olma**
- **İş birlikçi demokratik tutum gösterme**
- **Esnek olma**
- **Esprî duygusuna sahip olma**
- **Ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma**
- **İlgi alanında çeşitlilik gösterme**
- **İnsanların sorunlarıyla ilgilenme**
- **Hoş bir dış görünüş ve tavra sahip olma**

Eğitim programları değişik yetenek düzeylerine ve alanlarına cevap verecek nitelikte, çeşitlikte ve esneklikte düzenlenmelidir. Üstün yetenekli öğrenciler kesinlikle uygun bir şekilde farklılaştırılmış ve bireysel niteliklerine, ihtiyaçlarına, ilgilerine ve yeteneklerine cevap veren bir programa ihtiyaç duyarlar.

Üstünler için etkili bir program onların ihtiyaçlarını karşılamaya göre düzenlenmiş temel bir programdır. Çocukların eşsiz nitelikleri programın nasıl değiştirileceği ve

düzenleneceği konusundaki kararlara bir temel teşkil etmelidir. Üstün yetenekli öğrencilerle ilgili genelleme yapmak çok zordur çünkü özellikleri ve ihtiyaçları son derece kişisel ve eşsizdir. Fakat, grup olarak, yaşlılarına göre karmaşık fikirleri çabuk kavrar, derinlemesine daha hızlı öğrenir ve gene akranlarına göre farklı ilgiler gösterirler. Derinlemesine incelemeler için zamana ihtiyaç duyarlar, fikirleri ustaca idare ederler, birbiriyle bağlantısı yokmuş gibi görünen konularla ilgili genellemeler yaparlar ve kışkırtıcı sorular sorarlar.

Öğretmenler, öğrencilerini öğrendiklerini, fikirlere hakim olmak için hem bilgi hem de yeteneklerini gösterecek şekilde yansıtılmaları konusunda teşvik edebilirler.

Örneğin, yazılı veya sözlü bir kitap raporu vermek yerine, öğrenciler bir kitabın karakterleri ve konusunu içeren bir oyun tasarlamayı tercih edebilirler.

Ürünler, her öğrencinin tercih ettiği öğrenme stiliyle uyumlu olabilir. Gerçek problemler, konular, kişiler içerebilir, bilgiyi özetlemek yerine sentezleyebilir ve kendini değerlendirme süreci içerebilir.

Eğitim programının uygulanmaya konmasında eğitim bilimleri ve eğitim teknolojilerindeki çağdaş gelişmelerden en iyi şekilde yararlanılmaya çalışılmalıdır.

Geliştirilecek eğitim programlarının bu öğrencilerde geliştirmeye çalışacağı beceri ve yetenekler şunlar olabilir:

- Problem çözebilme,
- Bilimsel düşünebilme, araştırma, inceleme, deney yapabilme,
- Yaratıcı ve eleştirel düşünebilme,
- Olayları ve olguları bilim-teknoloji-toplum ilişkisi içinde inceleme,

- Sağlıklı iletişim kurabilme,
- Liderlik becerilerini geliştirebilme,
- İşbirliği yapabilme,
- Bağımsız çalışabilme, üstünlük kullanabilme,
- Sorumluluk alabilme, karar verebilme, riski göze alabilme,

Yaratıcı öğrenme ortamları, öğrencinin kendi hızı, yeterliği, yeteneği çerçevesinde, öğrenmeyi öğrendiği eğitim ortamlarıdır. Bu ortamları uygulayabilmenin ön koşulları şunlardır:

- Tüm çocukların performanslarına uygun kimi zaman benzer küme özelliklerine göre, kimi zaman bireysel olarak geliştirilmiş bireysel eğitim programlarının uygulanması.
- Sınıf mevcutlarının en fazla 15 kişi olması.
- Programların öğrencinin gereksinimlerine göre düzenlenebilecek esnek yapıya ulaşmasını sağlayacak yönetsel ve yapısal değişikliklerin yapılması.
- Öğrenciyi etkin kılan, bilişsel strajilere (öğrenmeyi öğrenme) ve yaratıcı problem çözme süreçlerine yer verilmesi.
- Öğretmenlerin, özellikle sınıf öğretmenlerinin özel eğitim öğretmeni olarak oryantasyonlarının hizmet içi eğitimle sağlanması,
- Ana babaların programlarda engelleyici değil, destekleyici konumda olmalarını sağlayacak ve çevre olanaklarını sınıfa taşımayı kolaylaştıracak yapılanmaların oluşturulması.
- Program, öğrencilerin farklı yeteneklerini kapasitelerinin en üst düzeyine kadar geliştirmesine, ağır gelişen alanlarını normalleştirmeye olanak veren, dinamik öğrenci merkezli bir özellik taşımalıdır.

Farklılaştırılmış Eğitimin Gereçekleri: Her bireyin eşit eğitim olanaklarına sahip olması bir insanlık hakkıdır. Ancak eşit eğitim olanaklarının aynı eğitim fırsatları anlamına gelmediği de bir gerçektir. Buradaki eğitim olanaklarının eşitliğinden, öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin karşılanması açısından üzerinde durulması gereken eşitlik kastedilmektedir, çünkü yüksek zekâ düzeyine sahip öğrenciler eğitim ve öğretim açısından farklı özelliklere sahiptirler ve bu nedenle de farklılaştırılmış bir eğitim programı gereksinimi içindedirler.

Bu amaçla, öğrenci merkezli, proje ağırlıklı, öğrenme yöntemlerine uygun programlar oluşturulmalı, öğretimsel hız, üstün zekâlıların öğrenme hızına uygun şekilde esnek olmalıdır.

Üstün zekâlılar için konu ve sınıf atlatma imkânları sunulmalıdır.

Kalıplaşmış ders kitaplarını takip ve etkinlikleri uygulamak yerine, bu öğrencilere yönelik olarak hazırlanmış, esnek, seçenekli ve uygulanabilir bir müfredat hazırlanmalı, öğretmenler bu konuda eğitilmelidir.

EĞİTİM PROGRAMINDA OLMASI GEREKENLER

Üstün zekalı çocukların eğitimi, planlanırken, öğrencilerin çok soru soran, farklı düşünmekten kaynaklanan farklı algılama ya da kabulleneme gibi sıkıntılarla karşılaşılacağı bilinmeli,

Temalar sadeleştirilerek eğitim dönemi başında eğitimin tüm paydaşları ile faaliyetler, etkinlikler ve geziler birlikte planlama yapılmalı. (MEB'in ders temaları sadeleştirilerek az konu çok faaliyet içerikli ancak kalıplaşmış kitaplara bağımlı olmadan) Yeni planlar öğrencilerle birlikte, yapılacak tüm etkinlikler, ev çalışmalarını vb. öğrenciler belirlemeli, projeler öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda hazırlanmalıdır.

Üstün zekalı öğrencilerin zaten hızlı ve farklı çalışan beyin fonksiyonlarına, teknolojinin hızla gelişmesi ve buna bağlı olarak uyaranların etkisinin aşırı yoğunlukta olduğu da eklenince, iletişim ve davranışlarda problemler, algı hataları sonucu sıkıntılar yaşandığı göz ardı edilmemelidir. Öğrencilerin kişilik ve sosyal gelişimlerinin, sağlıklı bir şekilde olabilmesi için drama dersi zorunlu dersler kapsamında olmalıdır.

DERS SÜRESİ VE SINIF MEVCUDU

Okul tam gün olmalı. Ancak sabah ilk dört ders temel dersler(Türkçe-Matematik-Fen ve Teknoloji-Sosyal Bilgiler- İngilizce), öğleden sonraki ders programının, sosyal etkinlik ve beceri dersleri ile planlanması, öğrencilerin bireysel etkinliklere yönelmeleri istedikleri alanda daha zengin programla, öğrencinin akademik gelişimi, sosyal etkinliklerle desteklenmelidir.

Sınıf mevcudu, sınıfın büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Ama üstün öğrencilerin çok yoğun ilgi ve beklentide olduklarını düşünürsek, sınıf mevcudu 15 öğrenciyi geçmemeli ve sınıf büyüklüğü 30 metrekarenin altında olmamalıdır.

EĞİTİM, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

ÜZÇ'lerin normal akranlarından farklı olan eğitim öğrenim gereksinmelerini karşılamak ve onların üstün özelliklerinden yararlanmak için çeşitli eğitim modelleri uygulanmaktadır. Bugüne kadar uygulanmış ve uygulanmakta olan eğitim modelleri şunlardır:

- Okula erken başlatma
- Hızlandırma-çabuklaştırma veya sınıf ilerletme
- Türdeş gruplarda eğitim
- Özel sınıflarda eğitim modeli

- Özel okul eğitimi
- Program zenginleştirme
- Bireysel eğitim

Aktivitelerin zihinsel olarak daha dikkat ve ilgi isteyen bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Örneğin, öğrencilerin daha yüksek düzeyde cevap ya da inceleme, aktif araştırma ve keşif gerektiren açık uçlu sorularla zorlanması gerekebilir. Öğretimsel stratejilerin çocukların yaşına, disiplinlerin içeriğine göre değişmesine rağmen, amaç, her zaman çocukların daha soyut ve karmaşık şekilde düşünebilmelerini sağlamaktır. Aktivite seçimi öğrencilerin ilgilerine göre olmalı, kendi kendine öğrenmeyi cesaretlendirecek şekilde olmalı. Her öğretmen üst düzey düşünme becerilerini kullanmayı sağlayan çeşitli yollar bilmelidir. Grup etkileşimi, simülasyonlar,, esnek zamanlama, kontrollü öz denetim süreç değişimini destekleyen sınıf yönetim yöntemlerinden bazılarıdır.

Ülkemizde erken başlama uygulaması bulunmaktadır. Çocuk zorunlu eğitim yaşından önce okuma, yazma, matematik işlemlerde belirli bir yeterliliğe ulaşmışsa ya bir yaş önce okula kaydettirilir, ya da 1. sınıf yerine 2. sınıftan okula başlar. Ancak bunun için çocuğun sosyal gelişiminin buna uygun olması ve ailenin eğitime ve akademik başarıya önem vermesi gerekir. Çocuğun zihinsel gelişimi akranlarından en az iki yaş yukarıda ise bu uygun bir yöntem olabilir. Aksi takdirde çocuk ileri sınıflarda başarısızlığa uğrayabilir. Ayrıca çocuğun yeterli fiziksel olgunluğa erişmiş olması da çok önemlidir.

Üstün zekâlı öğrencilere yönelik metod ve teknik belirlerken, öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalı, onların akademik ve sosyal ihtiyaçları dikkate alınarak planlama yapılmalıdır.

Buna göre, “Tam öğrenme stratejisi, keşfetme (buluş) yoluyla öğretim yaklaşımı, proje metodu, araştırma ve inceleme yoluyla problem çözme, beyin fırtınası vb” yöntemleri yoğunlukla kullanılmalıdır.

Gereksiz tekrarlardan kaçınılmalıdır.

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİ

Üstün yeteneklilerin duygusal veya diğer arzulara karşı daha büyük bir risk altında oldukları düşüncesi, tüm alanlarda üstün başarı beklenilmesi gerektiği düşüncesi kadar yanlıştır. Çocuğun bireysel farklılıkları belirleyicidir. Genellemeler ve şablonlar, bireysel olarak ele alındığında uymaz, hatta aşırı durumlarda, çocuğun sahip olması beklenen problemleri geliştirmesiyle sonuçlanabilir.

Üstün yetenekli çocuklar, kendileri kadar yetenekli olmayan sınıf arkadaşlarıyla geçinmeyi öğrenmek durumunda olduklarından, bazen sorunlar yaşanabilir. Bu tür durumlarda bazen bireysellik ve bazen de uyum gerektiğinden, belirgin bir duygusal

olgunluk ve sosyal beceri gereklidir. Üstün yeteneklilerin büyük bir çoğunluğu, bu sorunla kolaylıkla baş edebilir. Bazıları ise diğer insanlarla geçim konusunda belirgin bir sorun yaşarlar.

Özellikle üstün yetenekli kızlar, cinsiyetleri ile başarıyı bağdaştıramayan bir ortamda olduklarında veya yetenekleri erkeklere özgü alanlarda geliştiğinde sıkıntı yaşayabilirler. Bunun neticesinde üstün yetenekli bir kız çocuğu, yeteneğini ve ilgi alanlarını gizleyebilir.

Üstün zekâlı öğrencilerin sahip oldukları karmaşık ve üst düzey bilişsel yetenekleri, onların farklı düşünceleri kadar farklı hissetmelerine de neden olmaktadır. Üstün yetenekli çocukların kendilerine özgü duygusal ihtiyaçlarına cevap vermenin, bu çocukların sağlıklı olarak duygusal ve sosyal gelişim evreleri yaşamaları açısından önemlidir.

Üstün zekâlı öğrencilerin kendilerine özgü özellikleri vardır. Bu özellikler olumlu olsa da, bazı nedenlerden dolayı olumsuz bir durum olan duygusal problemlere neden olabilirler. Bu özellikleri,

- 1.Zihinsel farklılık,
- 2.Ahlaki ve duygusal gelişmişlik,
- 3.Eş zamanlı olmayan gelişme,
- 4.Aşırı uyarılmışlık, Cinsiyete bağlı etmenler,
- 5.Sosyal uyum vb sıkıntılı durumlar yaşanabilmektedir.
- 6Müfredat bu durumları dikkate alınarak düzenlenmeli ve uygulanmalıdır.

Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi

Özellikle bilişsel ve dil gelişimindeki ilerlemeler duygularını açıklamalarına, çevresindekilerin duygu ve isteklerini anlamalarına, kendilerini onların yerine koymalarına ve duygu alışverişine olanak sağlar. Ancak üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, eş zamanlı olmayan gelişim özellikleri nedeniyle sosyal ve duygusal gelişim özellikleri açısından akranlarına oranla çok daha yoğun desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi programı kendini daha iyi tanıyan ve diğerlerine daha iyi ifade edebilen, kendinin ve diğerlerinin duygularını daha rahat anlayıp empati kurabilen, farklı düşüncelere hoşgörü gösterebilen, en genel tanımıyla, akademik başarının yanında yaşam başarısı ve becerileri açısından daha donanımlı olan bireyler yetiştirmektedir.

Duygusal ve Sosyal Beceri Eğitimi alan öğrencilerin;

Etkili iletişim becerilerini kullanabilmeleri,

İletişim engelleriyle baş etmeleri,

Duygularını iyi tanıma ve ifade etme becerilerini kullanabilmeleri,

Sosyal sorunları daha farklı açılardan görebilmeleri, sorun çözme becerilerini duygusal ve sosyal açıdan da ele alabilmeleri amaçlanmaktadır.

Aileye Öneriler

Çocukta fark edilen akademik ve sosyal becerilerdeki farkı anne baba birlikte gözleyip değerlendirmeli, sınıf öğretmeni bu durum hakkında bilgilendirilerek yardım talebinde bulunulmalıdır.

1. Çocuğun üstün zekâlı ve özel yetenekli olduğu tespit edildiğinde çocuk bundan haberdar edilmemelidir. Bu özelliğinden dolayı kardeşleri ve sınıf arkadaşlarıyla kıyaslanmamalı ve kıyaslama yapıyorsa da bu, çocuğa yansıtılmamalıdır.

2 Çocuğa üstün zekâlı ve özel yetenekli olduğunu asla söylemeyin ve belli etmeyin .Yaşına uygun özelliklerine göre telkinlerde bulunun çocuğun sahip olduğu özelliklerinden kaynaklanan (kendini üstün görme. önde olma isteği, inatçılık, bencillik vb.) durumlar ortaya çıktığında onun diğer yaşlılarından farklı olmadığı ve her çocuğun iyi yapabildiği şeyler olduğu ve onun da bu yüzden bazı şeylerde daha iyi olduğu vurgulanmalıdır. Kendisiyle ilgilenildiği çok fazla belli edilmemelidir.

3. Çocuğu sevdiğini ona açıkça belli edip normal bir çocuk gibi davranmalıdır. Üstün zekâlı, özel yetenekli oluşuna göre değil yaşının özelliğine göre sevgini belli etmelidir.

4.Çocuk asla ilgisiz bırakılmamalıdır. Onunla her fırsatta ilgilenilmeli, ilgi gösterirken laf olsun diye değil gerçek anlamda ilgi gösterilmelidir. Aksi takdirde bunu hemen fark edeceğinden ters etki yapabilir.

5. Üstün zekâlı, özel yetenekli çocuk ailelerinin bazılarında gereksiz bir gurur gelişebilir. Anne baba olarak üstün zekâlı, özel yetenekli bir çocuğa sahip olmak muhakkak iyi bir şeydir. Ancak aşırı gurur, çocuğun daha iyi yetişmesini engeller. Anne babada gelişen gurur, zamanla çocuğu da yansıtmaktadır. Bu duruma düşmemek için anne babaya gerekli rehberlik yapılmalıdır. Çünkü üstünlük duygusu, en azından aşağılık duygusu kadar zararlı olabilir.

6. Eğer başka kardeşleri var ve onlara nasıl davranılıyorsa ona da aynı şekilde davranılmalıdır. Farklı diye, kesinlikle ihmal edilmemeli ve bakımı diğer kişilere bırakılmamalıdır (anneanne, dede, bakıcı vb.).

7.Çocuğun zekâsı ve yeteneğini kullanabileceği ve deşarj olabilmesini sağlayıcı (yazboz, satranç, labirent oyunları, müzik vb.) malzemeler (oyuncaklar) alınmalı, (sinema, tiyatro, resim, müzik, v b.) kültürel etkinliklerde bulunması

sağlanmalıdır.

8.Çocuğun sorduğu sorulara kesin ve net cevaplar verilmeye çalışılmalıdır.

Kaçamak, doğru olmayan cevaplardan kaçınılmalıdır..

9.Çocuğunuzun zekâ işlevleri ve yetenekleri bakımından normalden farklı olduğu için özel eğitime muhtaç olduğu unutulmamalıdır.

10.Çocuğun ruhsal ve duygusal özellikleri için bir uzmanla (çocuk psikiyatristi, çocuk psikologu, psikolog, pedagoğ, rehber öğretmen vb.) her zaman diyalog halinde bulunulmalıdır.

ANNE VE BABALARININ EĞİTİMİ

Aileler çocuk yetiştirme konusunda eğitilmelidirler.

Hele yaşlılarından farklı özellikler gösteren zekâca üstün ve yetenekli çocuklara sahip aileler, aşağıda belirtilen noktalar çerçevesinde aydınlatılmaya bir kat daha fazla gereksinim duyarlar.

Çocukların merakının giderilmesi - Üstün çocukların önemli özelliklerinden biri meraktır. Bazen yetişkinler çocuklarının sorularını yanıtlamakta zorluğa uğrayabilirler. Böyle durumlarda çocuğa karşı tepkisiz kalmak yerine, çocuklarının gereksinimini karşılayacak başka çözüm yolları bulmalıdırlar. Öreğın, kitaplardan, ansiklopedilerden, dost ve uzman kişilerden yararlanmak gibi. Böylece çocuklarda niçin sorusunun yerleşmesine neden olacak ve yaşam boyunca sürekli daha iyiyi, gerçeğiy arama çabaları için zemin hazırlanmış olacaktır.

Anne-babaların iyi dinleyiciler olmaları - İyi birer dinleyici olarak da anne-babalar üstün çocuklarına destek sağlayabilirler, çünkü bu tür çocuklar, düşüncelerini, değerlendirmelerini, çıkardıkları sonuçları diğeryaşlılarına oranla daha fazla anne-babalarına aktarma ihtiyacı içindedirler. Sürekli çalışan beyinlere sahip bu tür çocuklar gün boyunca birçok bilgi toplarlar. Analiz ve değerlendirmelerini yaparak, topladıkları

bu bilgilerin tam bir özümlemesini yapma amacıyla, bunları ortaya koyma gereksinimi duyarlar. İşte anne-babalar çocuklarını dinleyerek, bu bilgilerini toparlamalarına fırsat vermiş olurlar, çünkü konuştuğça, daha fazla bağlantı kurma, açık kalan noktaları ortaya çıkarma, çözümlere ulaşma fırsatları yaratılmış olur.

Çocukların tepkilerine duyarlı davranma - Yetişkinin çocuğunun tepkilerine karşı duyarlı davranması, yani daha bebeklik döneminde çocuğun seslendirmelerine yetişkinin sözel tepkilerde bulunması, daha sonraları, çocuğun ilgisini yoğunlaştırdığı konularla ilgili açıklamalar getirip ek bilgiler vermesi, en ufak başarısını ödüllendirmesi, yasakların nedeninin açıklayıp alternatif yollar bulunmasında rehberlik etmesi hem çocuğun kendine olan güveninin artması hem de öğrenme atılımlarının desteklenmesi bakımından yararlıdır.

Gelişim yüzlerinin aynı hızda gelişmediği gerçeği – Üstünlerdeki bütün gelişim yüzlerinin aynı hızda gelişmediği gerçeğini de unutmamalıdır. Çoğu kez zihinsel gelişim sosyal ve duygusal gelişimden daha ileridedir. Anne-babaların çocuklarının bu ileri zihinsel düzeylerinden haberdar olmalarında ve çocuklarıyla bu düzeyde etkileşime geçerek uyarıcı zihinsel bir çevreye olan gereksinimlerini karşılamalarında yarar vardır, çünkü bunun tersi bir durumda çocuklarının duyacağı endişe ve kırıklığı ancak bu şekilde önleyebilirler.

Mükemmeliyetçilik – Üstün çocuklar ilgi alanları ve duygusal konularla ilgili olarak mükemmeliyetçilik arayışı içindedirler. Çoğu kez bu alanlarda kendilerine koydukları standartlar anne-babalarının, öğretmenlerinin ve toplumun standartlarının çok üstündedir.

Bu durumda anne-babaların çocuklarına olan sevgilerinin, onların üretkenliklerinden, başarılarından ayrı olarak, yani herhangi bir koşula bağlı olmaksızın daima var olduğunu tekrarlamalarında ve bunu çocuklarına hissettirmelerinde yarar vardır. Böylece onların benlik saygılarını, ‘sevgiye değer bir varlık’ şeklinde yapılandırmalarına yardımcı olabilirler.

· Anne-babalar çocuklarının ilk atılımları başarısız olsa da, mücadeleyi bırakmamaları için onları cesaretlendirmelidirler. Deneye deneye hedeflerine daha yakınlaşacaklarını, yüksek standartlara ulaşmalarının zaman ve çaba gerektireceğini onlara hatırlatmalı ve yaşamdan örnekler vermelidirler.

· Anne-babalar başarısızlıkla karşılaşınca, kendilerini cezalandırmak yerine, enerjilerini gelecekteki başarılarına odaklamalıdır. Kendilerini yanlışlarıyla kabul eden bir yetişkin modelini çocuklarına örneklemelidirler. Eğer çocuklar anne-babalarını ara ara mükemmeliyetçi olmayan örnekler sergileyen bireyler olarak görmezler, yanlışların insan doğasının doğal bir parçası olduğu şeklinde bir açıklamayla karşılaşmazlar ve

yanlışlardan ders almaları konusunda yetişkinlerden yardım görmezlerse, kendi yanlışlarını kabullenme konusunda tabii ki zorlanırlar.

· Mükemmel olma eğiliminin iyi yönleri olduğu gibi kötü yönlerinin de olduğu gerçeğini anne-babalar çocuklarına açıklamalıdır. Bu eğilimi nasıl kullanacağımız konusunda seçim yapabiliriz. Yanlış yapma korkusuyla bu eğilimin bizi ya etkisiz hâle getirmesine izin veririz ya da daha ideal bir dünyanın yaratılması konusunda itici bir güç olarak onu kabul ederiz.

Çift işlevli sosyal etkileşim – Anne-babalar sosyal gelişim evrelerine göre çocuklarının sosyal gelişimlerini desteklemelidirler. Eğer üstün çocuğa yaşlılarıyla etkileşim içinde olma fırsatı verilmezse, sosyalleşme açısından uyumsuzluk beklenebilir. Çoğu zaman üstün çocuklar yalnız çocuklar olarak karşımıza çıkarlar. Onların yalnızlığı koşulların bir ürünüdür. Yalnızlık öğrenilmiş bir davranıştır ve nedenleri çeşitlidir. Temelde, çocuğun kişisel gereksinimleri ve toplumun baskısı arasındaki çatışmadan kaynaklanır. Toplum üstün çocukların üstün zekâlarının bedelini ödemelerini ister. Örneğin, bir üstün çocuğun itirafları şöyledir:

“Üstün olmamın getirdiği bir sorun, arkadaşlarımla beni kıskanmaları, beni farklı olarak düşünmeleri. Ben kesinlikle kendimin onlardan daha iyi olduğum şekilde algılanmamı istemiyorum. Aynı şekilde öğretmenlerimin de öyle düşünmelerini istemiyorum. Öyle düşünmeleri benim kendimi yalnız ve farklı hissetmeme neden oluyor.”

İşte anne-babalar bu tür çocuklarının bu alanda sorunlar yaşamamaları için, onların zihinsel düzeyde iletişim kuracakları ve aynı zamanda da sosyal etkileşim içinde olacakları bir arkadaş grubuna sahip olmaları konusunda imkânlar yaratmalıdırlar. Eğer bu iki işlevi aynı arkadaş grubu karşılayamıyorsa, o zaman iki farklı arkadaş grubuna gereksinim vardır.

Gruplardan biri zihinsel yönden bu tür çocukları tatmin edebilmeli, üstünlüğün getirdiği yükü hissettirmemeli ve onların paylaşım ve özdeşim içinde olabilecekleri, kendilerine benzer yaşlılarından oluşmalıdır.

Diğer taraftan üstün çocukların, izciliği, kamp yaşamını, dans ve sporu içeren sosyal yaşlarına uygun grup etkinliklerine de gereksinimleri vardır. İşte aileler bu çocukların küçük yaşlardan itibaren zihinsel ve sosyal yönden gereksinimlerini karşılayacak bir arkadaş çevresi yaratmakta başarısız olurlarsa, arkadaşları tarafından farklı ve acayip olarak damgalanabilirler. Böyle bir damgalanmayı içselleştirme riski taşıyan bu çocukların toplumdaki kopma olasılıkları artar.

Harekete dayalı becerilerin geliştirilmesi – Anne-babaların, gelişim evrelerine uygun olarak, çocuklarının psiko-motor becerilerinin gelişimini de teşvik etmelerinde yarar vardır. Sık sık harekât becerilerin üstünlerde beklenen düzeyde gelişmediğine rastlanır, çünkü anne-babalar genellikle zihinsel üstünlüğün üzerinde dururlar ve spor, dans, oyun için gerekli basit harekât becerilerin geliştirilmesi için fırsat yaratmazlar. Bunun

sonucunda da çocuklar gülünç duruma düşmemek amacıyla, çeşitli spor, dans ve oyunları denemekte isteksiz kalırlar ve normal yaşlılarıyla ortak bir noktada buluşma olasılıklarını azaltırlar.

Her alanda üstünlük gösterilemeyeceği gerçeği – Bu tür çocukların her alanda üstünlük gösteremeyebilecekleri gerçeğini de akıllardan çıkarmamalıdır. Çoğu zaman anne –babaların çocuklarına “Edebiyatta olduğu gibi niçin matematikten de 90 almıyorsun” veya “Öykü yazmak için harcadığın zaman kadar niçin kimya çalışmaya da zaman ayırıyorsun?” gibi sorular sorduklarını görürüz. Oysa anne-babalık görevinin başlıca amaçlarından biri tam işlev halinde olan bağımsız bir bireyin gelişmesini teşvik etmek olmalıdır. Eğer aileler çocuklarına ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçme hakkı tanımazlar, her alanda üstün başarı beklentisi içinde hedefleri onlara kendileri koyar ve standartları kendileri belirlerlerse, çocuklarına kendileri için düşünme ve kendini tanıma fırsatı vermemiş ve dıştan denetimli kişiler haline gelme olasılıklarını arttırmış olurlar. Bu durumda da hem kendilerine hem de başkalarına karşı sorumluluk duyguları teşvik edilmemiş olur.

Yaratıcılık – Bağımsızlığı engelleyici tutum yaratıcılığın da baş düşmanıdır.

Tutarlı bir disiplin uygulaması – Çocuklara bağımsızlık duygusunu kazandırmak amacıyla yetişkinlere bazı konularda pasif kalmalarının önerilmesi, çocuklarını disiplin altına almaları konusunda, ailelerin önemli rolleri yoktur, şeklinde yorumlanmasına yol açmamalıdır. Toplumun bazı kuralları ve davranış normları yönetmektedir. Üstün çocuklara, bu kısıtlamalarla uyum içinde yaşamayı öğretmek, ailelerin sorumluluğudur. Üstün çocuklar üstünlüklerinden dolayı özel imtiyazlara sahip olmamalıdır ve kabul görmeyen davranışlarına hoşgörü gösterilmemelidir. Anne-babalar tutarlı bir disiplin uygulayarak ve benimsedikleri kurallara bağlı kaldıklarını yaşamlarında örnekleyerek bu konuda çocuklarına yardımcı olabilirler.

Çalışma alışkanlığının geliştirilmesi – Üstün çocukların potansiyelleri oranında başarı gösterememelerinin başlıca nedenlerinden biri çalışma alışkanlığına sahip olmamalarıdır. Zamanının çoğunu boşa harcayıp, son anda bir şey üretme çabası içine giren çocuk, tabii ki başarıyı tatma şansına sahip olamaz. İşte bu nedenle, çocuklarına iç disiplin kazandırarak doğru çalışma alışkanlığını yerleştirme görevi de ailelere düşmektedir .

Yaşam felsefesinin oluşturulmasına yardımcı olma – Üstün çocuklar da normal çocuklar gibi çeşitli gelişim evrelerine deneyimsiz başlarlar ve zaman zaman kendilerini güvensiz hissedip, uyum sorunları gösterebilirler. Bu nedenle, kendilerine rehberlik edecek yetişkinlere gereksinim duyarlar. İşte anne-babalar çocuklarının benimsemelerini istedikleri değer yargıları ve yaşam stilini bizzat kendi yaşamlarında örnekleyerek bu yönlendirmeyi sağlayabilirler, çünkü öğütlerin etkisiz olduğu bir gerçektir. Böylece, çocukların anne-babalarının sergilediği bu somut yaşam deneyimi örnekleriyle kendilerini özdeşleştirmeleri, bazı değer yargılarını benimsemeleri ve bir yaşam felsefesi geliştirmeleri kolaylaşabilir.

Üstünlüğün anlamını açıklama - Çocuklara sadece bazı alanlarda yüksek potansiyele sahip olduklarını söylemek ve akademik başarıları yüksekse, uyum sorunlarının olmadığını düşünmek doğru değildir. Burada üstünlüğün ne anlama geldiğini ve beraberinde ne gibi potansiyel sorunlar getirebileceğini ve bu durumdaki yaşatlarının da bu tür deneyimler yaşayabileceklerini onlara açıklamalıdır. Böylece onları yalnızlık duygusundan arındırmak ve kendilerini tanımalarına yardımcı olmak mümkün olabilecektir.

Sonuç olarak, üstün yetenekli çocukların erken dönemde belirlenip yetenek, ilgi ve kapasiteleri ölçüsünde eğitim alabilmeleri için ebeveynlere çocuklarının ilk öğretmenleri olmaları nedeniyle çok büyük görevler düşmektedir. Ebeveynler, çocuklarının gelişimlerini ne kadar iyi gözlemlerlerse onların gelişimlerdeki farklılığı ortaya çıkarmaları ve buna dönük önlemleri ve fırsatları araştırmaları da o oranda kolay olacaktır. Üstün yetenekli çocukların potansiyelini en üst noktaya çıkarma konusunda ailelerin yapabileceği pek çok şey vardır. Bunlar; onları birey olarak görmek, birlikte etkinlikler yapmak, ısrarcı olmak, düşünmeden hareket etmelerini engelleme anlayarak ve empati kurarak diğerlerini dinlemek, esnek olmak, onların düşünceleri hakkında düşünmek, kesinlik ve doğruluk için çabalamak, yeni durumlara eski bilgileri uyarlamak, bütün duyularını içeren veriler toplamak ve yaratıcı olmak olarak sıralanabilir. Özellikle erken çocukluk döneminde kimlik kazanımı ön plandadır. Üstün yetenekli çocukların kimlik kazanımları için kendi cinsinden olan ebeveyni ile sağlıklı bir özdeşim kurması içlerindeki olağandışı potansiyeli ortaya koymaları açısından çok büyük önem taşır. Kimlik kazanım sürecinde de öncelikle ebeveynlerin çocuklardan yapmasını ve kazanmasını istedikleri davranış ve tutumları önce kendilerinin sahip olması gerektiği unutulmamalıdır

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Üstün yeteneklilerin eğitiminde bugün ısrarla aranan hizmet türü psikolojik danışma ve rehberliktir. Üstün öğrencilere kendine has sosyal duygusal ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlikte rehberlik imkânları sunulmalıdır.(Sınıf organizasyonları ile kaynaşma sağlanmalı)

Üstün zekâlı çocuklar, direktif almaktan hoşlanmazlar. Kendilerine verilen direktifler doğrultusunda hareket etmeleri beklenirse, tepkilerini çeşitli şekillerde dile getirirler. Direktiflere karşı gösterdikleri bu olumsuz yaklaşımın altında yatan nedenlerden biri de potansiyel olarak sahip oldukları liderlik yeteneğidir. Bu özellikteki çocuklar, bu konuda rehberliğe ve ihtiyaç duyduklarında başvurabilecekleri ve danışabilecekleri kişi veya kurumlara ihtiyaç duyarlar.

Üstün yeteneklilerin zaman zaman karşılaşacağı uyum sorunlarına ve çevrelerine verecekleri sıkıntıya daha önce değinilmişti. Bunların önlenmesi sağlıklı bir gelişimin sağlanması için böylesi bir hizmet gereklidir.

Psikolojik Danışma Ve Rehberlik aynı zamanda üstün yetenekli öğrenci ve ailesini bilgilendirme, onlara çevrenin imkanlarını tanıtmaya, kendi kendine doğru ve isabetli kararlar verebilmeleri konusunda da gerekli bir hizmet olmaktadır. Bu önlem türlerinin hangisinin uygulanacağı, çocuğun hangisine yönlendirileceği ve yerleştirileceği çocuğun gelişim hızına, üstün yeteneğin derecesine, diğer özelliklerine, çevrenin sahip olduğu imkan ve anlayışa bağlıdır.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Hazırlanacak yeni müfredatta, ölçme değerlendirme sisteminin başarı ölçeceği sürece dayalı proje, performans ve gözlemlerden oluşan bir bütünü içermesi gerekir. Üstünlerin programının değerlendirilmesi, daha önce bahsedilen maddelerin paralelinde yürütülmeli, üst düzey düşünme becerileri, yaratıcılık, performanstaki mükemmeliyet ve ürünler ön plana alınmalı.

SONUÇ

Uygun şekilde farklılaştırılmış bir program, iyi eğitilmiş, bilgili, çok çalışkan, bilgi konusunda eleştirel düşünen öğrenciler üretir. Bu sonuçları biri veya bütün bir sınıf için başarmak, sadece yararlanan öğrenciler için değil aynı zamanda görevi üstlenen öğretmenler için de yüksek düzeyde memnuniyet getirecektir.

Üstün yetenekli öğrenciler normal sınıflarda veya bu tür ortamlarda fultime bulunurlar. Eğitimlerini nerede alırlarsa alsınlar, kesinlikle uygun bir şekilde farklılaştırılmış ve bireysel niteliklerine, ihtiyaçlarına, ilgilerine ve yeteneklerine cevap veren bir programa ihtiyaç duyarlar.

- 1.Üstünlerin programının içeriği, başlıca fikirlerin, temaların, problemlerin daha derin, daha karmaşık, daha derinlemesine çalışmalarını içermeli, düşünce sistemleri arasında bütünleştirici özelliğe sahip olmalı.
- 2.Üstünlerin programı üretici düşünme becerilerinin gelişimine ve uygulamasına olanak tanınmalı, bu şekilde var olan bilginin yeniden kavramsallaştırılması ya da yeni bilginin üretilmesi mümkün olacaktır.
3. Üstünlerin programı, değişen bilgiyi keşfedebilmeyi, bilginin açık bir dünyada tek önemli değer olduğunu anlamaya olanak tanınmalıdır.
4. Üstünlerin programı, uygun ve özel kaynak seçiminin ve kullanılmasını teşvik etmelidir..
5. Üstünlerin programı, öğrenmeyi kontrol etme ve gelişim için olanak tanınmalı.
6. Kendini anlamının gelişimi, ve diğer kişilerle, kurumlarla ilişkiyi geliştirebilmeye uygun fırsatlar içermeli.
7. Tatmin edici düzeyde açık ve üstünler için uyumlu bir programı geliştirmek zor bir iştir. Fakat sonuç çabaya değer.

ÜSTÜN ZEKÂLİ ÇOCUKLAR ÖĞRENCİ KOMİSYONU GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

- Üstün zekâlı öğrenciler 15 kişiyi aşmayacak sınıflarda eğitim görmelidir.
- Üstün zekâlı öğrenciler ayrı sınıflarda bulunmalıdır.
- Kampüs ve derslik uygulamasına geçilmelidir.
- Üstün zekâlı öğrenciler temel dersleri aynı sınıfta alırken, ilgi duydukları alanlarda çalışmalar yapabilecekleri ortamlar hazırlanmalıdır.
- Akademik dersler diğer öğrencilerden ayrı işlenirken, sosyal dersler ortak işlenmeli, bütünlük sağlanmalıdır.
- Üstün zekâlı çocuklar için farklı, zengin ve derinliğine bir ders programı oluşturulmalı, kitaplar bu programa uygun olarak hazırlanmalı ve buna uygun farklı bir ölçme değerlendirme yapılmalıdır.
- Ders işlenişlerinde beyin fırtınası, deney, proje ve araştırmalara ağırlık verilmeli, derslikler buna uygun olarak hazırlanmalıdır.
- Üstün zekâlı çocukları yetiştirecek öğretmenler de eğitilmelidir.
- İstenildiğinde skype yoluyla yurtdışıyla iletişim halinde ders işlenebilmeli ya da bir üniversitenin laboratuvarındaki çalışmalar izlenilebilmelidir.
- Projeler okul ortamında ekip çalışması veya bireysel olarak yapılmalı, aşamalar öğrenciler tarafından gözlenerek kaydedilmelidir.

- İngilizce dışında birkaç seçmeli yabancı dil bulunmalı, yabancı dil de en az akademik dersler kadar benimsenmelidir.
- Okul kütüphanesi, geniş ve içeriği zengin olmalıdır.
- Okul tam gün olmalıdır.
- Üstün zekâlı çocuklar branş derslerini 3. sınıftan itibaren, branş öğretmenleri eşliğinde almalıdır.
- Seçmeli ders olarak arkeoloji, astronomi, anatomi, paleontoloji, mitoloji ve nanoteknoloji gibi dersler eklenmelidir.
- Yerinde incelemeler yapabilmemiz için, araştırma amaçlı geziler düzenlenmelidir.
- Alanlarında uzman kişilerle söyleşiler yapılmalıdır.
- Üstün zekâlı öğrenciler için hazırlanan ders programına, yaratıcılık ve eleştirel düşünce dersleri kesinlikle eklenmelidir.
- Her gün farklı bir araştırma konusu verilerek, araştırma öğrencilerde alışkanlık haline getirilmelidir.
- Ödevler her gün eşit miktarda verilmelidir ki, ders çalışma ve diğer sosyal etkinlikler için program yapılırken ödevler göz önünde bulundursun.
- Üstün zekâlı çocuklar liderlik eğitimi almalıdırlar.
- Her öğrencinin tableti olmalı, tabletler akıllı tahtayla bağlantılı olmalıdır. Dersler tablet üzerinden takip edilmelidir.
- Kulüp dersleri sadece bedensel aktivitelere yönelik olmamalıdır.
- Lise ve ilköğretim kesinlikle aynı binada olmamalıdır.

HAZIRLAYAN

RECAİ YILDIRIM

ÜYÇ KOORDİNATÖRÜ

recaiyildirim34@gmail.com

*Dinlenmemek üzere yola çıkanlar asla
ve asla yorulmazlar.*

K.ATATÜRK

LOGO